

ויבינו במקרא ~ אסתר - כי תשא

אסתר

הקדמה: קריאת המגילה שונה קצת מקה"ת, **מחד** פחות חשוב לדקדק בה, שכן בשונה מקה"ת אין שום שיטה שטעות שאין בה שינוי משמעות מעכבת במגילה, ואדרבא הרמב"ם שהחמיר לגבי קה"ת וכתב 'קרא וטעה אפלו בְּדַקְדוּק אֹת אַחַת מִקְזוּזְרֵיךָ אוֹתוֹ' (פי"ב מתפילה ה"ו), ומסתימות לשונות משמע שאף על טעות שאין בה כל שינוי משמעות חוזר [וכן היה מנהג התימנים בחז"ל ע"פ דברי הרמב"ם הללון], הקיל טובא במגילה וכתב 'הקורא אֶת הַמְּגִלָּה וְנִטְעָה בְּקִרְיָתָהּ וְקָרָא וְקִרְיָאָה מִשְׁבִּשְׁתָּ יִצָּא. לְפִי שְׂאֵין מְדַקְדְּקִין בְּקִרְיָתָהּ' (פ"ב ממגילה ה"ו) ומסתימות לשונו משמע שאף בטעות שיש בה שינוי משמעות יצא, אלא שכמה פוס' ובראשם הר"ן הדגישו שבטעות כזו חוזר ומרן הב"י הביאם גם בביתו וגם בשלחנו¹ [תרצ"ד] וכן"פ בפר"ח ובכה"ח (שם) ובחזו"ע (פורים עמ' עט). ועוד קולא יש בקריאת המגילה לעניין הטעמים, שהעיד מהר"ש אלקבץ (מנות הלוי עה"פ קיימו וקבלו, הובא בחזו"ע עמ' פו) שהיו שנהגו לקרוא את המגילה לכתחילה ללא טעמים מה שלא מצינו בקה"ת בשום מקום, ואף שהמנהג בימינו לא כך, מ"מ חזי לאצטרופי להקל על הקורא. **מאידך** במגילה יש לדקדק יותר, שראינו שחז"ל מאוד הקפידו במצוות שמטרתם פרסומי ניסא עד שחייבו למכור כסותו עבור קיומם, משא"כ אפ' בדאורייתא, אך מלבד זאת ישנה עוד הבחנה במישור הפרקטי ולעד"ן שהיא חשובה מאוד, פעמים רבות אדם קורא את המגילה בביתו לאשתו ובנותיו, ושם בדר"כ אף אחת מהשומעות לא תדע לתקן אותו במקרה של טעות חמורה ככל שתהיה, בשונה מקה"ת שהיא בציבור שבדר"כ מצוי מאוד מי שמתקן, ועוד שקה"ת מחולקת לעליות, ועי"ז יש רווח בין העליות להתכוננות מועטת לעליה הבאה משא"כ בקריאת המגילה, וע"כ יש להתכונן היטב לקריאתה.

א, ד - בְּהִרְאֹתוֹ אֶת-עֵשָׂר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ וְאֶת-יָקָר תַּפְאָרְתּוֹ גְּדוּלְתּוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמָאתַיִם יוֹם
לא יבלע האל"ף שב'בהראתו' שלא יקרא 'בְּהִרְאֹתוֹ' והוא שינוי למשמעות הריון. וכן"ה ב'להראתו' לק' יא וב'להראות' לק' ד,ה.

א, ו - חוֹר | כִּפְרָם וְתַלְתָּ אַחֲזוּ בְּחִלְי-בוּץ וְאַרְגָּמָן עַל-גְּלִילִי כֶסֶף וְעִמּוּדֵי שֵׁשׁ מִשׁוֹת | זָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַּת בֵּהַט וְגו'

יטעים את החיריק שבר"ש 'ברצפת' וממילא יניע השוא שבצד"י, ולולי זה פירושה 'גחלת'² (כבישעיה ו,ו).

ב, ב - וַיֹּאמְרוּ נְעָרֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתָיו יִבְקָשׁוּ לַמֶּלֶךְ נְעֻרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מִרְאָה

¹ ולכא' היה מקום לפלפל בזה לענין עיקר הדין שכן הטור ומרן סתמו דלא כהר"ן, וכן מסתבר שהרי הרמב"ם הקל בזה כנ"ל, וכן היא משמעות הרא"ש (פ"ב ממגילה סי' א) שהביא את דברי הירושלמי שאין מדקדקין בטעויותיה ללא לסייג אותם שהיו דווקא במקום שאין שינוי משמעות כמו שסייג הר"ן, וא"כ יש לנו הכרעה ברורה כשתי עמודי הוראה ובפרט שהוא להקל בדרבנן, [שבכה"ג אולינן לקולא אפ' נגד רב הראשונים כמו שייסד מרן הב"י באו"ה רנט לגבי טלטול מוכין שלא יחדם] אלא שכבר נהגו העולם כהר"ן וכדבריו כתבו הרמב"ן והריטב"א, ועוד שגם לגבי טעמות דברי מוסו"ע הדבר אינו ברור, שכן כל שדברי הי"ש אומרים אינם משו שותרים את דברי הסתם אלא מפרשים אותם אין זה מוסכם שהוא ככללי ה'סתם ויש' הרגילים, ובפרט שהסתם הוא דברי הגמ' אין זה ככל סתם ויש וכמו שכתב מרן היב"א בכמה מקומות בספריו. שוב הראני הרה"ג אריאל רחמים שליט"א שבספר מעשה רקח על הרמב"ם פירש דברי הרמב"ם כהר"ן, שדייק שכתב הרמב"ם 'קריאה משובשת' ומשמע שרק הקריאה משובשת ולא ההבנה ולעד"ן שהוא דחוק מאוד.

² מקובל לתת את עיקר האזהרה על הרפיית הפ"א, ואכן כאן הפ"א רפויה ובישעיה דגושה, אך לעד"ן שעיקר האזהרה אינו בדגש אלא כנ"ל בהטעמה שהוא שורש ההבדל, ומה שכאן רפוי ושם הוא דגוש הוא רק השתלשלות מההבדל שצינינו, שבג"ד כפ"ת לאחר שוא נח מקבלים דגש קל כנודע, והדגשתי זאת מפני דמטו משם הגר"א שלא יתכן כלל שינוי משמעות מחמת הרפיית/הדגשת דגש קל שלא כדון, וזו הסיבה שבדוגמאות שנתן רבא בברכות טו: להפרדה בין הדבקים יש גם דוג' של 'בין הדבקים' שלפי הקריאה האמתית הם כלל לא 'דבקים', וכמו 'עשב בשדך' ו'כנף פתיל', שהראשונה מסתיימת ברפויה ולאחריה מתחילה בדגושה וא"כ יש חשש שידביק אותם? והתשובה היא כמ"ש המאירי (שם) שהיו שנהגו לא לזוהר בהרפיית והדגשת הדגש קל [וכמו שהיה מצוי עד הדור האחרון אצל הבבלים באות ביי"ת] ומלבד מה שקשה איך עוד בדורות ההם הגיעו קהילות שלימות לטעויות פשוטות כאלו, קשה עוד יותר עד שהגמ' כבר מזהירה על הפרדה בין הדבקים היא צריכה להזהיר על הטעות הגדולה של הדגשת הרפוי, ואיך היא 'זורמת' עם טעות כזו, ועוד במקום שכבר עוסקים בדקדוק בק"ש. ועל זה מקובל מהגר"א שטעות זו של השמטת דגש קל או להפך אינה נחשבת לטעות כ"כ שכן בשום מקום אין שינוי משמעות מחמת חילוף זה, וכדי שלא יקשה מתיבת 'רצפת' שלפנינו יש להסביר כנ"ל ששורש הטעות בהטעמת/אי הטעמת החיריק, ואה"נ מי שיטעים את הרי"ש ויניע השוא בכל זאת יטעה וידגיש הפ"א אין בכך טעות כ"כ בדיוק כמו מי שהדגיש את הפ"א שב'כנף'.

הנו"ן שב'נערות' בשוא ולא בפתח, וכ"ה בכל המקומות שמוזכרת תיבה זו במגילה, חוץ מלקמן ד, ד ששם הוא בפתח, מפני ששם הוא בסמיכות 'נערות אסתר', אבל ביחיד הוא בפתח – 'נערה' גם ללא סמיכות.

ב, ה - איש יהודי היה בשושן הביירה ושמו מרדכי בן יאיר בן-שמעי בן-קניז איש מיני
יפסיק ב'קיש' כמשפט הטרחא שיובו ש'איש ימיני' מסב על מרדכי ולא על קיש.

ב, ויג - ובזה הנערה באה אל-המלך את כל-אשר תאמר ונתן לה לבוא עמה מבית הנשים עד-בית המלך
'באה' מלרע, וכך מובן שהוא הווה ולא עבר, וכ"ה בפס' הבא בתיבות 'שבה' ו'באה'. | ביטא העי"ן שב'עמה' שלא ישנה ל'אמה'.

א, יד - והקרב אליו כרשנא שת' אדמתא תרשיש מרס מרסנא ממוכו שבצלת שרי | פרס ומדי וגו'
לא יבלע את העי"ן שב'שבעת' וישנה ל'שיבת', ותיבה זו חוזרת על עצמה כו"כ פעמים בהמשך.

ג, א - אתר | הדקרים האלה גדל המלך אחשורוש את-המזון בן-המזתא האנגי וינשאהו וישם את-כסאו וגו'
יזהר לא לבלוע את האל"ף ב'כסאו' וישנה ל'כסו'.

ג, ב - וכל-עבדי המלך אשר-בשער המלך כרעים ומשתחיים להמן כי-בן צוה-לו המלך וגו'
יבטא העי"ן שב'כרעים' שלא ישנה ל'קוראים'.³

**ג, יב - ויקראו ספרי המלך פקדש הראשון בשלושה עשר יום ב' ויקתב ככל-אשר-צוה המן אל אחשורפני-
המלך ואל-הפחות אשר | על-מדינה ומדינה ואל-שרי עם ועם מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם כלשונו בשם
המלך אחשורוש נכתב ונתתם בטבעת המלך**

ב'ועם ועם' ישים לב הוא"ו הראשונה בשוא והשנייה בקמץ, וכ"ה לקמן ח, ט, וכע"ז לק' ט, כח ב'ועיר ועיר',⁴ ומ"מ פשוט שאין בזה שינוי משמעות. | יפסיק ב'נכתב' כמשפט הזקוף, דאל"ה יובן שהדבר גם נכתב וגם נתתם ע"י טבעת המלך וזה ודאי אינו.

**ג, יג - ונשלוח ספרים ביד הרצים אל-כל-מדינות המלך להשמיד להרג ולאבד את-כל-היהודים מנער ועד-
זקן טף ונשים ביום אחד בשלושה עשר לתדש שנים-עשר הוא-תדש אג'ר ושללם לבוז**
יפסיק ב'ונשים' כמשפט הפשטא, ולא יפסיק כלל ב'עד-זקן' שהם בקדמא⁵ שאיננה מפסקת כלל, ומהטועה נשמע שרק לגבי הטף והנשים נאמרה הדרשה של 'ביום אחד', וזה אינו, שהמן דרש שכלם יהרגו ביום אחד. | הבי"ת שב'לבוז' בחולם ולא בשורוק, שבחולם הוא מלשון ביזת מומן ובשורוק הוא מלשון ביזיון, וכ"ה לק' ח, יא.
ג, טו - הרצים יצאו דחופים בדבר המלך והצת נתנה בשושן הביירה והמלך והמן ישבו לשתות וגו'

³ ולמתמידים להבדיל בין כ"ף לקו"ף ייתכן להקל בדיעבד, שמכיון שלא ביטא את הכ"ף כקו"ף לפי הרגלו אין זה חשוב לשינוי משמעות, אך לישראל המצוי שלא מבדיל ביניהם בדר"כ יש ודאי שיש להחמיר עליו אם לא הדגיש העי"ן, ושמעתי כע"ז מידו"ג הרה"ג אריאל רהמים בשם הרה"ג אביגדור נבנצאל שליט"א שחזן שבדר"כ לא מבדיל בין כ"ף להי"ת, יש להחזיר את אמר תיבת 'כל' בברכת מודים במלעיל שאזי נשמע מקריאת 'לא חלו רחמך' והוא הפך הברכה וכפיות טובה כפי הי"ת חלילה, אך אם החזן מבדיל בדר"כ בין הי"ת לכ"ף אזי נשמע מקראתו 'לא כלו רחמך' במלעיל, והגם שזו טעות מ"מ אין מחזירים על החלפת מלעיל ומלרע כשאין בזה שינוי משמעות, וה"ה לכאן.

⁴ והטעם לזה, שבדר"כ וא"ו החיבור באה בשוא, אך כשהיא באה בסיום ענין היא בקמץ, וכמ"ש הראב"ע עה"פ 'ועתה הנה אשתך קח נלך' (בראשית יב, ט), וע"י ידיעת כלל זה יוקל לזכור מה בשוא ומה בקמץ.

⁵ ואגב נציין שקדמא ופשטא אלו שני טעמים שונים על אף הדימיון בצורתם, שהפשטא מפסקת מעט והקדמא לא מפסקת כלל, והדרך להבחין ביניהם היא שפשטא לעולם תבוא בסוף התיבה וקדמא לעולם תבוא במקום ההטעמה. ובסדר טעמי המקרא לספרדים המופיע בחומשים המצויים ישנו רק טעם פשטא וזהו טעות גמורה שאין בזה מח' כלל שאלו שני טעמים נפרדים, ושמעתי מהמדקדק המפורסם הרה"ג אליהו ב'וינ' שליט"א הוכחה נפלאה לזה שהטעם פשטא הוא מפסיק בשונה מהקדמא שאינה מפסיקה, שכן ידוע הכלל שאותיות יהו"א שבסוף תיבה מבטלות את הדגש הקל שאמור לבוא באותיות בגי"ג כפ"ת שבראש התיבה שלאחריהם, וכגון בפס' וישמע' יתרו' ב'קן מ'קן, אך אם התיבה שמסתיימת באותיות יהו"א היא בטעם מפסיק אז הוא מבטל את ההשפעה של אותיות יהו"א על אותיות בגי"ג כפ"ת שלאחריהם, וכמו בפס' לעיל ראל' ב'קן המלך (א, יד) שהיו"ד של תיבת 'ראי' לא מבטלת את הדגש של הפ"ת שלאחריה, כמו בפס' וישמע יתרו' הנ"ל, וזאת מכיון שתיבת 'יתרו' מוטעמת בקדמא שאינה מפסיקה ולא בפשטא כמו תיבת 'ראי' הנ"ל, שהיא כן מפסיקה, וזוהי הוכחה ניצחת שהפשטא הוא טעם מפסיק ואינו כקדמא שאינה מפסיקה. ודפח"ח ש"י מד"ן.

נתנה' ללא מפיק ה"א והקוראה במפיק משנה משמעות⁶ וכ"ה לקמן ח, יד.

ד, יד - כי אם-התרחש מתרישי בַעַת הזאת וְנָח וְהַצִּילָה יַעֲמֹד לְהַיּוֹדִים מִמָּקוֹם אַחֵר וְאֵת וּבֵית-אֶבֶד תֹּאבְדוּ וְמִי יוֹדֵעַ אִם-לֵעֵת קְזָאת הַגְּעֵת לְמַלְכוּת
הע"ן שבהגעת' בפתח ולא בשוא נח. ומ"מ כמדומה שאין בזה שינוי משמעות.

ה, ב - וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת-אֶסְתֵּר הַמַּלְפָּה עֹמְדָת בְּחֹצֵר נְשָׂאָה חַן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת-שַׂרְבִיט הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשַּׂרְבִיט

יבטא האל"ף שב'כראות' שלא יקרא 'כרות'. וכע"ז לקמיה ה, ט. | יבטא העי"ן שב'עמדת שלא ישנה ללשון מדידה -'אומד', וכע"ז לק' ו, ה, ז, ט, ט, ב. | הבי"ת שב'בחצר' היא בסגול ולא בשוא נע וע"כ יש להטעימה מעט, ויש בזה שינוי משמעות שהסגול בא במקום פתח שהוא מודיע שמדובר על החצר המדוברת ולא על סתם חצר. וכ"ה לקמן ו, ד. | יתאמץ לבטא החי"ת שב'חן', שלא ישנה ל'כן'. וכ"ה בכיטוי 'מצאתי חן' המובא כמה פעמים בהמשך. ⁷ | הגימ'ל שב'ותגע' בדגש חזק שברפה פי' מלשון 'יגיעה'.

ה, ט - וַיֵּצֵא הַמֶּן בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמֹחַ וְטוֹב לֵב וּכְרָאוֹת הַמֶּן אֶת-מְרֹדְכִי בַּשַּׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא-קָם וְלֹא-עָע מִמְּנוֹ וְגו'

יפסיק מעט ב'וקם' כמשפט הפשטא⁸, ולולי ההפסקה יובן שהוא לא קם ממנו אך לפי ההפסקה המתבקשת מהטעמים תיבת 'ממנו' מסבת רק על 'ולא זע' ולא על 'ולא קם', כלומר שמרדכי לא קם בשו"א אף בצורה שלא נראה שזה 'ממנו', אך 'זיעה' בעלמא ייתכן שזע, אך לא היתה 'זיעה' שהיה ניכר ממנה שהיא 'ממנו'.

ה, יד - וַתֹּאמֶר לוֹ יְרֵשׁ אֲשֵׁמוֹ וְכָל-אֲהָבָיו יַעֲשׂוּ-עִי' גְּבֵה חַמְשִׁים אַמָּה וּבִבְקָר | אֲמַר לְמֶלֶךְ וְגו'
המ"ם שב'אמה' דגושה, וברפה פי' 'שפחה' [אמה עבריה], ותיבה זו חוזרת על עצמה לקמיה ז, ט.

ח, ח - וְאִתָּם כִּתְבוּ עַל-הַיְהוּדִים כְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וַחֲתָמוּ בְּטַבְעַת הַמֶּלֶךְ כִּי-כָתָב אֲשֶׁר-נִכְתָּב בְּשֵׁם-הַמֶּלֶךְ וַנְחַתְמוּ בְּטַבְעַת הַמֶּלֶךְ אִין לְהִשִּׁיב
יפסיק ב'המלך' [האחרונה] כמשפט הטרחא, שולוי זה יובן שהבעיה של 'אין להשיב' היא לשוב ולחתום דווקא ע"י טבעת המלך.

ט, א - וּבְשָׂנִימ' עֲשֶׂר חֲדָשׁ הוּא-חֲדָשׁ אֲדָר בְּשִׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ אֲשֶׁר הִגִּיעַ דְּבַר-הַמֶּלֶךְ וַדָּתוֹ לְהַעֲשׂוֹת וְגו'

יפסיק ב'ודתו' כמשפט הטרחא, ולולי ההפסקה יובן מקריאתו שכונת הפס' שדתו של דבר המלך להעשות, ופשוט שכונת הפס' היא שהגיע דבר המלך והדת של המלך להעשות.

שתי אזהרות כלליות בקריאת עשרת בני המן

- א. על אף הקושי שבדבר, הן מחמת המהירות של נשימה אחת והן מחמת המרחק בין התיבות במגילה, יזהר לא לקרוא את תיבות 'ואת' על פה, והגם שקי"ל שכל שקרא את רובה מתוך הכתב יצא, מ"מ זה רק בדיעבד, ובפרט שגם קריאת עשרת בני המן בנשימה אחת אינה מעכבת, ומאי אולמיה האי מהאי?⁹
- ב. יש שמבטלים כליל את טעמי המקרא¹⁰ בקריאת עשרת בני המן מחמת ההלכה של 'בנשימה אחת', והגם שבדואי הטעמים אינם מעכבים, מ"מ אין זה לכתחילה, ולכן ישתדל להקפיד לפחות להטעים את הסוף פס' [בכל עשרת בני המן אין אתנה] ובפרט יזהר להטעים את הסוף פס' האחרון [שהוא הכי

⁶ שבמפיק פירושו אנו ניתן אותה, שמפיק בא כשמדברים על הפועל שפעל/פעל בה, או על דבר שלה, אך כמדברים על דבר שקרה לה ללא התייחסות לפועלו [כמו כאן שהפס' אומר שהדת נתנה ללא להיכנס מי נתנה] זה ללא מפיק.

⁷ ובפרט במקומות אלו שאם היתה בכ"ף היא היתה רפויה מחמת חק יהו"א.

⁸ עי לעיל ג, יג ובהע' שם.

⁹ ואם באנו לדחות זה מפני זה לכא' עדיף לקרוא מתוך הכתב, שהיא ממהות הקריאה ולא דין מסוים בהזכרת עשרת בני המן.
¹⁰ ואין לתמוה מאי אולמיה האי מהאי? שראינו בקדמונים שהיו שנהגו לקרוא לכתחילה ללא טעמים כלל [כמבואר בהקדמה בשם מהר"ש אלקבץ] מה שלא מצינו בחיוב של קריאה בנשימה אחת בשום מקום.

קשה מחמת שהוא כבר בסוף הנשימה] ולא יקרא 'ואת ויזתא עשרת – בני המן' שאז יובן ששמו של הבן העשירי הוא 'ויזתא עשרת', ולכא' הוא מעכב.

ט,יא - בְּיוֹם הַהוּא בָּא מִסַּפֵּר הַהֲרוּגִים בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
יפסיק ב'הבירה' יותר מ'ההרוגים', שלולי זה יובן שמספר ההרוגים הובא בשושן הבירה, ואינו אלא הוא מספר ההרוגים שהיו בשושן בא לפני המלך, ופשוט.

ט,כח - וּבְכַבְּאָהּ יִלְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ אֶמְרָ עִם-הַסֹּפֵר יֵשׁוּב מִחֻשְׁבָּתוֹ הַרְעָה אֶשֶׁר-הָשֵׁב עַל-הַיְהוּדִים עַל-רֹאשׁוֹ וְתָלוּ אֹתוֹ וְאֶת-בְּנָיו עַל-הָעֵץ

יפסיק ב'בניו' יותר ממב'אתו' שיוכן ש'על העץ' מסב גם על 'אתו' ולא רק על 'בניו'.

ט,כז - קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים | עֲלֵיהֶם | וְעַל-זַרְעָם וְעַל כָּל-הַגּוֹלִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹרוּ וְגו'
כתיב 'קבלו' וקרי 'קבלו' דלא כדלעיל כג ששם גם קרי 'קבלו'¹¹, ומ"מ ודאי שאין בזה שינוי משמעות שהרי משמעות תיבות אלו בפס' הראשון כמשמעותם בפס' השני, שפעמים שהמקרא מדבר על העם כולו בלשון יחיד (מכות כג:). | יפסיק ב'עליהם' כמשפט הפשטא, שיוכן ש'ולא יעבור' מסב על 'קיומו וקבלו' ולא על 'כל הגולים עליהם'.

ויבינו במקרא – כי תשא

ל,טו - ל,טו - הָעֵשִׂיר לֹא-יִרְבֶּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט

יבטא העי"ן שב'מעיט' שלא ישנה ל'ימיט'.

ל,יח - וְעֵשִׂיתָ כְּיֹדֵךְ וְחֻשֶׁת וְכַנּוּ וְנִחַשְׁתָּ לְרַחֲמֶיךָ אֹתוֹ בֵּין-אֶהֱלֵךְ מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּתָה שְׁמֵהּ מִיָּם

יפסיק ב- 'נחשת' [השנייה] יותר ממה שהפסיק בראשונה, שיוכן שה- 'לרחצה' מתייחס גם לכיור. *

ל,כג - וְאֵתָהּ קַח-לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מֵר-דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְמוֹ-בָשֵׂם מִחֻצֵּיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמְאָתָיִם וּקְנֵה-בָשֵׂם חֲמִשִּׁים וּמְאָתָיִם

יפסיק ב- 'מחציתו' ולא ב-'בשם', שמהפסיק ב'בשם' נשמע שמחציתו של הקמון בשם היא 250 ובסה"כ הוא 500, אך לפי הטעמים פ'י שמהקמון מביא מחצית מסכום המר דרוור שזה יוצא 250¹².

ל,לח - אִישׁ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה כְמוֹהָ לְתַרְיֵת בָּהּ וְנִכְרַת מֵעַמּוֹ:

יבטא הה"א שב'להריח' שלא ישנה ל'אריח'.

לא,יא - וְאֵת שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְאֶת-קִטְרֹת הַסַּמִּים לְקַדֵּשׁ כָּל אֲשֶׁר-צוִיתָהּ יַעֲשֶׂוּ

¹¹ וסימן לדבר שהראשון הוא אחד [לשון יחיד] והשני הוא שניים [לשון רבים].

לתגובות וקבלת הגיליון בדוא"ל yosehk45@gmail.com

¹² הנה בבירור תיבות - 'קנמן-בשם מחציתו חמשים ומאתים' נחלקו הבבלי והירושלמי, ומה שהצגתי כטעות הוא בעצם פירוש הבבלי (כריתות ה) והביאו רש"י כאן, ואף שבכל מח' בבלי וירושלמי הל' כהבבלי, מ"מ כתבתי שיש להחזיר את המשנה מהטעמים שלפנינו, שכן בנוסחאות המקרא אין אנו הולכים אחרי הבבלי אלא אחרי מסורת דידן, שבהרבה מקומות מוכח מהבבלי [וגם מהירושלמי] דלא כספרי תורה דידן וכמו שציני לזה התוס' בשבת (נה: ד"ה מעבירים) והפליא לעשות הגאון רעק"א בגליונו שם שאסף מעל לעשרה מקומות דתלמודא דידן אינו כספריים דידן, ואע"פ כן פשוט שמהם לא נווע, והכתוב ס"ת כגירסת הבבלי ספרו פסול, ואם כך הוא בחסרות ויתרות שפוסלות את כל הספר ודאי שיש לנהוג כן גם בקריאת התורה, ואע"פ שלהלכה פסק הרמב"ם כהבבלי (פ"א מכילי המקדש ה"ב) שמביא מהקמון 500, אין זה נוגע לנוסחא בתורה, וכמו שמצינו באבן העזר קכט,לב לגבי צורת כתיבת השם 'כדר לעומר' שאף שבספרי תורה דידן נכתב בתיבה אחת ואם יכתוב אותו בב' תיבות פסול, בבבלי (חולין סה:). מבואר שכתובתו בשתי תיבות וכן נפסק להלכה לגבי כתיבת שם זה בגט שפוסקים כתלמודא דידן, מ"מ לגבי כתיבת הס"ת והקריאה בו הלכה כספרי תורה דידן ששם זה נכתב ונקרא בתיבה אחת, ואף שזה סותר למה שאנו נוהגים בגט אין בזה כלום, וכמ"ש הגר"א שם.

יפסיק ב-הסמים' יותר ממה שהפסיק בתיבת 'המשחה' שיובן שהייעוד 'לקדש' מתייחס גם לשמן משחה ולא רק לקטרת. *

לא, טו - שְׁשֵׁת יָמִים עָשָׂה מְלָאכָהּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת שְׁבַתוֹ קָדֵשׁ לַיהוָה כֹּל-הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מוֹת יוֹמָת

יפסיק בתיבת 'שבת' יותר ממה שהפסיק בתיבת 'מלאכה', דאל"ה יובן שהעושה מלאכה, יומת בשבת.

לא, יח - וַיִּתֵּן אֱלֹ-מִשָּׁה כְּכֹלְתָו לְדַבֵּר אֹתוֹ בְּהַר סִינַי וַשְּׁנֵי לַחַת הַעֲדַת לַחַת אֲבֹן פְּתָבִים בְּאֶצְבָּע אֶ-לְהִים

יפסיק מעט בתיבת 'אתו' כמשפט הפשטא, בכדי שיובן שהנתינה [ו'יתן] היתה בהר סיני ולא הדיבור [לדבר]. | באצבע' מלרע, ומ"מ פשוט שאין בזה שינוי משמעות.

לבי, - וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי וַיְחַר-אֶפְרַיִם בָּהֶם וְאָכְלָם וְאַעֲשֶׂה אוֹתָהּ לְגוֹי גְדוֹל

יבטא העי"ן שב-'ועתה' שהקוראה כאל"ף משנה ממשמעות הכתוב. | ידגיש הנו"ן שב-'הניחה', שברפה פירוש מלשון שימת דבר וכאן הוא מלשון עזיבה.¹³

לבי, - וַיִּחַל מִשָּׁה אֶת-פְּנֵי יְהוָה אֶ-לְהִיוּ וַיֹּאמֶר לְמַה יְהוָה יַחַרְה אַפָּךְ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְגֵד חֲזָקָה

יזהר מאוד לבטאות היטב החי"ת שבתיבת 'ויחל' שלא היא כמגדף חלילה.

לבי, טו - ו י וַפֶּן וַנִּרְד מִשָּׁה מִרִּהְקָר וַשְּׁנֵי לַחַת הַעֲדַת בְּדָו לַחַת פְּתָבִים מִשְׁנֵי עֲבָרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם פְּתָבִים

השי"ן שב'משני' בשוא נע, ובשוא נח זה ישמע כמו 'משנה למלך'. | יבטא העי"ן שב'עבריהם' שלא ישנה ללשון 'אבר'.

לבי, זי - וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת-קוֹל הָעָם בְּרַעַה וַיֹּאמֶר אֱלֹ-מִשָּׁה קוֹל מְלַחְמָה בְּמִחְנָה

יתאמץ לבטא את הקו"ף שב'קול' שלא ישנה ל'כיל' וכ"ה גם בפס' הבא.

לא, יח - וַיֹּאמֶר אֵין קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה וְאֵין קוֹל עֲנוֹת חֲלוּשָׁה קוֹל עֲנוֹת אֲנָכִי שִׁמְע

ירפה הנו"ן שבשתי 'ענות' הראשונות וידגיש הנו"ן שבאחרונה, להבדיל בין עניית קול ל'עינוי', וערש"י.

לא, כט - וַיֹּאמֶר מִשָּׁה מְלָאוּ יְדָכֶם הַיּוֹם לַיהוָה כִּי אִישׁ בְּכֹנּוּ וּבְאִחֲיוּ וְלָתַת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה

יבטא האל"ף שב-'מלאו' שלא יקרא 'מלו'. | הדל"ת שב-'ידכם' בשוא נח, ובשוא נע נשמע שהוא שני ידיים, ואמנם במשמעות הפס' אין שינוי, אך משמעות התיבה משתנה בזה, וכמדומה שגם בכה"ג הוא נחשב לשינוי משמעות להחזיר את הטועה.

לא, לג - וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹ-מִשָּׁה מִי אֲשֶׁר חָטָא-לִי אֲמַחֲנּוּ מִסְּפָרִי

יזהר לבטאות היטב את הדגש שבנו"ן שבתיבת 'אמחנו', לכל היא כמגדף חלילה, שברפה פירושו 'אמחה אותנו'.

לגז, - וּמִשָּׁה יָקַח אֶת-הָאֵהָל וּנְטָה-לוֹ | מִחוּץ לְמִחְנָה הַרְחַק מִן-הַמִּחְנָה יִקְרָא לוֹ אֵהָל מוֹעֵד וְהָיָה כֹּל-מִבְּקֵשׁ יְ-הוָה יֵצֵא אֶל-אֵהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לְמִחְנָה

יתאמץ לבטאות הקו"ף שב'קרא' שלא ישנה ללשון כריית בור, וכ"ה לק' לד, טו.

לג, יב - וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֱלֹ-יְהוָה הֲאֵה אֵתָה אֲמָר אֵלֵי הַעַל אֶת-הָעָם הַזֶּה וְאֵתָה לֹא הוֹדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר-תִּשְׁלַח עִמָּי וְאֵתָה אֲמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם וְגַם-מִצֵּאתָ תָן בְּעִנְי

¹³ ובברכת התפילין יזהר להפך להרפות הנו"ן שב-'להניח' כמבואר במ"ב (כה,ז), אך עי' בב"י ובבאר היטב שם שאין זה מוסכם, אך לכא' המקרא כאן מסייע למ"ב.

יבטא העי"ן שב'עמי' שלא ישמע 'את אשר תשלו אמי...' | יבטא החי"ת שב'חן' שלא ישנה ל'מצאת כן'¹⁴ וכ"ה עוד בהמשך.

לד, ב - **וְהָיָה נֶכּוֹן לְבָבְךָ וְעֵלִית בְּבִקְרֵךְ אֶל-הָרְסִינִי וְנִצַּבְתָּ לִּי שָׁם עַל-רֹאשׁ הַהָר -** הה"א [הראשונה] שבתיבת 'והיה' בשוא נח ולא בסגול. | 'ונצבת' מלרע להורות שהוא בעתיד¹⁵ ואינו נסוג¹⁶.

לד, ג - **וְאִישׁ לֹא-יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם-אִישׁ אֶל-יָרֵא בְּכָל-הָהָר גַּם-הַצָּאן וְהַבְּקָר אֶל-יָרְעֵנוּ אֶל-מִוֵּל הַהָר הַהוּא** יזהר לבטאות את העי"ן בתיבת 'רעו' שהקוראה באל"ף משנה ממשמעות הכתוב.

לד, ה - **וַיִּגְרַד יְהוָה בְּעֵינָיו וַיִּתְחַצֵּב עִמּוֹ שֵׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה**

יפסיק ב-'בשם', שיוכן ששם הוי"ה האחרון הוא זהות הקורא ולא הטקסט הנקרא, וכן יש ליוזר בזה באמירת "ג מדות שבתפילה (כה"ח קלא ס"ק כ, ועי' הע"17).

לד, יד - **כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר כִּי יְהוָה קַנָּא שְׁמוֹ אֶל-קַנָּא הוּא**

יזהר להדגיש הנו"ן שבתיבות 'קנא' [בב' הפעמים] שברפה הוא פועל בעבר, וכאן הוא תואר וכמו 'ספן' וכד'.

לד, יט - **כָּל-פֶּטֶר רָחֵם לִי וְכָל-מִקְדָּה תִּזְכֹּר פֶּטֶר שׁוֹר וְשֵׂה**

יתן את הפסקת הטרחה בתיבת 'פטר' ולא בתיבת 'שור', ואל"ה יובן שכל שה לה' ולא רק פטר שה. *

לד, כו - **וְרֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תִּבְיֵא בַּיַּת יְהוָה אֶל-לְהִידָה לֹא-תִבְשֹׁל גְּדֵי בְּחֵלֶב אֱמִו**

יפסיק ב-'בית' שבה הטרחה ולא בשם הוי"ה ב"ה, על אף הקושי להפסיק לאחר הרעמת הזקף, דחלילה נפיק מינה חורבא, שנשמע מקריאתו שבית ה' הוא 'א-לוהיך' ח"ו, ושיובן שמדובר על הבית של ה' א-לוהיך' חייב להפסיק כנ"ל (ועי' בפרש"י נצבים כט, כ ואוקי' באתרין).

לד, לו - **וַיִּרְא אֶהָרֶן וְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִלְשָׁה יְהוָה קְרוֹן עֶזְרָן פִּגְיוֹ וַיִּירָאוּ מִגִּישַׁת אֱלֹהֵי**

יבטא העי"ן שב- 'עור' דאל"ה משנה ממשמעות. | יטעים היו"ד שב- 'וייראו' וממילא יניע השוא, ואל"ה ישמע מלשון 'ראיה'.

מַפְטִירִין וּישְׁלַח אַחַב מַלְכִים אֵי יַחַכ - לט והאשכנזים מתחילים מתחילת הפרק

¹⁴ ובפרט שאם היתה כאן כ"ף היתה רפה בגלל כלל יהו"א, ואע"ג שאין כאן אחת מאותיות יהו"א, מ"מ לא האות גורמת להשמטת הדגש אלא הסימט בהברה פתוחה היא הגורמת.

¹⁵ וכבר הבאנו בעבר, שהגם שבפשטות בטעות זו ישנו שינוי משמעות, מ"מ כבר הוא זקן הוא הגרש"ז אוירבאך (הליכ"ש תפילה פי"ב) שבטעות כע"ז לא חוזר, ולכא' נראה שההסבר בזה הוא שמכיון שישנם כו"כ פעמים שיש יוצאים מן הכלל הזה שאף בעתיד הוא נשאר מלעיל, לא יאה הטועה חמור מהיוצאים מהכלל.

¹⁶ וכבר הערנו לעיל בפרשת תרומה על התיבות 'ויצקת לו', ששם הנסיגה גוברת על הצורך בהטעמה מלרע ופה להפך, וכידוע בנסוג אחר ישנם הרבה יוצאים מהכלל וכמעט ובלתי אפשרי למצוא כלל בזה, וכבר אמרו חכמי הדקדוק שרב כללי הדקדוק הם רק על דרך הרב.

¹⁷ וכ"פ ברבא"ע ובאבודרהם (בסדר התפילה בנפ"א - וכתב שם שרב העם טועים בזה) וכן מורים הטעמים שהטרחה ב-'בשם' ולא כמו בפרשת לך (יב,ח) שהטרחה ב-'ויקרא', כך הביא במנחת שי וכך הכריע ודלא כת"א ופרש"י עי"ש, ומ"מ לעד"ן פשוט שאף לפרש"י יש לקרוא את הפס' כמו הטעמים כמו בכל מקום, ואף שלדבריו המשמעות לא דורשת הפסקה זו, לק"מ שכן כבר יסדו המדקקים (הרו"ה בשע"ז, הובא באנצ' סתלמודית בנספח לערך טעמים) שמכיון שיש צורך בטרחה לפני סוף פס' מבחינת הנגינה [שקשה לעצור עצירה גמורה בב"א] פעמים שישנה טרחה לפני הסוף פס' גם ללא משמעות מבחינה תחבירית, וכגון הפס' בפרשת המן וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יֵצְאוּ מִן-הַעֵץ וְלִקְטוּ קָלָא מִצָּאוּ (שמות טז, כז) שאין שום צורך תחבירי להפסיק בתיבת 'ולא', ולהפך מבחינה תחבירית תיבות 'ולא מצאו' דבוקות, ומ"מ ישנה טרחה מחמת הנ"ל, וה"ה לכאן לפרש"י ות"א, ומ"מ תהיה נ"מ בדיעבד שלראב"ע ואבודרהם יש לחזור שהוא שינוי משמעות, ולת"א ורש"י לא. ולכא' בדיעבד יש להקל שאין להחמיר מחמת דברי הראשונים נגד דברי התנא 'אונקלוס'.

יח,ד – וְעַתָּה אֲתָה אֹמֵר לִי אֲמֹר לֹא אֶמְרָ לְאֵלֶיךָ הִנֵּה אֵלֹהֶיךָ וְהִרְגָנִי – יבטא העי"ן שב'ועתה' שלא ישנה ל'ואתה'. | יבטא הה"א שב'והרגני' שלא ישנה ל'וארגני' שיא משמעות של אריגה.

יח,טו – וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ חַי וְ-הִנֵּה צָ-בָאוֹת אֲשֶׁר עָמְדָתִי לְפָנֶיךָ כִּי הַיּוֹם אֲרָאָה אֵלֶיךָ – יבטא העי"ן שב'עמדתי' שלא ישנה ל'אמדתי'.

למנחה של שבת

לה,ח – וְשָׁמַן לְמִאֹר וּבְשָׂמִים לְשָׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטָרֹת הַסַּמִּים – פרשב"ם – ולקטרת תביאו סמים, ולפ"ז אם לא יפסיק ב-'ולקטרת' ישנה משמעות, ולעיל (כה,ו) ציינו שראב"ע ורמב"ן (שם) חלקו על זה, ולכן אינו מעבכ 18

רמזים בטעמים – כי תשא

ל,טו – הָעֵשִׂיר לֹא-נִרְפָּה וְהַדָּל לֹא נִמְעֵיט – אמרתי לרמוז את מטרת הציווי בטעמי המקרא, שכן מטרת הציווי ליצור שוויון שהעשיר לא ירגיש מרומם מעל העם ומאידיך הדל לא ירגיש נחות, ולכן בציווי העשיר ישנו 'רביע' המורה על רביצה כתרגומו (וכמו 'אריא הוא דרביע עליה') הוי אומר שלעשיר יש לרבוץ מהרגשתו הגאה [באופן טבעי], ומאידיך בציווי הדל ישנו זקף המורה שעל הדל יש לזקוף את אישיותו ולא להרגיש נחות, שהרי הוא ככל ישראל על אף מעמדות הכלכלי, ומ"מ הוא זקף קטן שחלילה לא יגיע לגאווה, ואז אדרבא יהא בכלל דל גאה שגנותו גדולה יותר.

לא,טז – וְשָׁמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁבְתַּת לַעֲשׂוֹת אֶת-הַשִּׁבְתַּת לְדֹרְתָם כְּרִית עוֹלָם – 'השבת' בתביר, לרמז שמקרא זה למדים שיש פעמים שהשביטה 'נשברת' וכמו שדרשו במכילתא ממקרא זה שמצוות המילה דוחה את השבת.

לב,א – וַיִּבְרָא הָעָם כִּי-בִשְׁשׁ מִשָּׁה לַרְדָּת מִן-הָהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל-אֶהָרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוֹם | עֲשֵׂה-לָנוּ אֱ-לֹהִים אֲשֶׁר נִלְכְּוּ לְפָנֵינוּ כִּי-נָה | מִשָּׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִדְעֵנוּ מַה-הָיָה לוֹ: – תיבות 'אהרן' א-'להים' ו'האיש' ברביע לרמוז שאת שלושתם הורידו ישראל ממעלתם בדרך לחטא חמור זה [כנ"ל שרביע פי' רובץ]. – אהרן שזולזל בו לצוות אותו במקום להתייעץ איתו, א-לוקים כפשוטו שחשבו להגשימו, ומשה שחשבו שהוא לא עדכן אותם על העלמות.

לג,ח-ט – וְהָיָה כַּאֲתַת מִשָּׁה אֶל-הָאֱהָל וְקוֹמוּ כָל-הָעָם וְנִצְבּוּ אִישׁ כְּתַח אֱהָלוֹ וַהֲבִיטוּ אֶתְרֵי מִשָּׁה עַד-בָּאוּ הָאֱהָלִים: | וְהָיָה כַּבָּא מִשָּׁה הָאֱהָלָה נִרְדַּ עַמִּיד הָעֵנָן וְעַמִּד קָתַח הָאֱהָל וְדַבָּר עִם-מִשָּׁה – שני הפס' הללו ראשיתם ב'והיה' שהוא לשון שמחה (תנחומא שמיני סי' ט), ונראה לפרש ששמחו שגם לאחר חטא כ"כ חמור יש להם תקומה וקשר עם ה' יתברך, אך בשניהם 'והיה' ברביע לרמוז השמחה היתה רבוצה מחמת חסרון החטא, וכשמחת חולה קשה ששמע שיש רופא שמבטיח טיפול לחוליו שעם כל השמחה צער החולי עדיין מעיב עליו.

18 ומ"מ אף לשיטתם יש להפסיק כהטעמים, ואין לתמוה מפני מה להפסיק ללא צורך כמובא לעיל הע' 5.
* למדתי מהספר 'קריאה עם טעם'.